

Тазкия дарслари (56-дарс). Ўлик тирилди деса, ишонгин-у, аммо мўғуллар енгилибди деса, ишонма!

19:30 / 26.10.2019 5185

Хижрий еттинчи асрда мўғул лашкарлари бутун дунёни забт этиш учун ўзларининг машҳур юришларини бошладилар. Мўғулларга қаршилик кўрсатганлар асосан мусулмонлар эди. Аммо душман уларни устара сочни қандай қирган бўлса, қиличдан шундай ўтказган эди. Мусулмон оламининг машҳур илм ва маърифат марказлари бўлган шаҳарлар мўғуллар томонидан вайрон қилинган эди.

Ислом олами мўғуллар босқини остида қолди. Улар ҳарбий маънода Ислом оламини тамомила енгиб, тиз чўктирди. Ислом оламида: «Ўлик тирилди деса, ишонгин-у, аммо мўғуллар енгилибди деса, ишонма», деган нақл тарқалган эди.

Ўша пайтда мўғуллар дунёдаги енгилмас куч бўлиб шухрат қозонганидан, масиҳийлар ҳам, буддачилар ҳам уларни ўзларига қаратиш йўлида қўлларидан келган барча имконларини ишга солишар эди. Буддачилар ирқ, табиат ва муҳит жиҳатидан мўғулларга жуда яқин эдилар. Масиҳийлар эса мўғуллар билан тўқнашмаган, ҳатто яхши алоқаларда эди.

Аммо бу икки тоифа ҳам ўз ниятларига ета олишмади. Уларнинг ҳеч бири мўғулларни ўз динига кирита олишмади.

Бу борада ҳеч ким кутмаган ва инсоният тарихида ҳеч содир бўлмаган нарса содир бўлди. Бу мўъжизанинг асосий сабабчиси Ислом эди. Дунёга ўзининг қўполлиги, бешафқатлиги ва жангарилиги билан донг таратган мўғуллар ўзларидан мағлуб бўлган одамларнинг динига, Исломга оммавий равишда кира бошладилар.

Мазкур мўъжизанинг содир бўлишида мусулмон уламолар, хусусан, мутасавифлар Аллоҳ таолонинг инояти ила бош омил бўлган эдилар.

Фарблик машҳур олим Томас Орланд ўзининг «Исломга даъват» номли китобида ажойиб бир қиссани келтиради:

«Мўғул султони Тўғлук Темурхон ўз одамлари билан сафарга чиқкан эди. У ов қилиш ниятида ўзининг қўриқ ерларида борарди. Бирдан Бухородан келган шайх Жамолуддин бошлиқ кишиларнинг ўз ерларида юрганларини кўриб қолди. Улар билмасдан бу ерларга келиб қолишган эди. Султон одам юбориб, уларни ушлатиб, оёқ-қўлини боғлатиб олдириб келди. Асиrlар унинг ҳузурига келтирилганда:

«Менинг қўриқхонамга рухсатсиз қандоқ кирдинглар?!» деб аччиқ билан бақирди.

«Биз ғариблармиз. Ман қилинган ерда юрганимизни билмабмиз», деди шайх босиқлик билан.

«Ит ҳам сизлардан кўра яхшироқ!» дея бақирди султон.

«Султон тўғри айтадилар. Агар Аллоҳ таоло бизни ҳақ дин ила икром қилмаганида, итдан ҳам баттар бўлар эдик», деди шайх хотиржам оҳангда.

Ҳукмдор ҳайрат назари билан қаради-да, оvida давом этди. Аммо охирги гап фикрини чулғаб олган эди. Овдан кейин асиrlарни яна бир бор ўз ҳузурига келтиришни амр қилди. Овдан қайтгандан кейин шайх билан ўзи ёлғиз қолди ва:

«Менга айтган гапингизни шарҳлаб беринг. Ҳақ дин деганингиз нима ўзи?» деди.

Шайх Исломни шарҳ қилиб берган эди, султоннинг қалби эриб кетди. Куфрни васф қилган эди, султон ундан қўрқиб кетди. У ўзининг залолат ва хатарда эканини англаb етди. Аммо султон ҳозир ўзи Исломни қабул қилса, қавми уни қабул қила олмаслигини айтди. Шунинг учун у шайхдан қачон

ўзи бирйўла подшоҳ бўлганида ҳузурига келишини илтимос қилди.

Ўша вақтда Чифатой давлати бир неча амирликларга бўлиниб кетган эди. Тўғлуқ Темурхон уларни бирлаштириб, кучли марказлашган давлат қуришга мұяссар бўлди.

Шайх Жалолуддин юртига қайтиб, бемор бўлиб қолди. Умри охирлаб қолганда, ўғли Рашидуддинни ўз ҳузурига чорлаб: «Тўғлуқ Темур келажакда катта амир бўлади. Ўша хабарни эшитганингда, унинг олдига бориб, мендан унга салом айт ва менга берган ваъдасини эслат», деди.

Шундай ҳам бўлди. Тўғлуқ Темурхонга «подшоҳ» деб байъат қилинди ва отасининг тахтига ўтирди. Шайх Рашидуддин отасининг васиятини амалга ошириш учун аскаргоҳга кирди. Лекин подшоҳга яқин бора олмади. Аммо у ўзини билдириш йўлини топди. Бир куни сахар чоғида султоннинг чодирига яқин жойда баланд овозда аzon айта бошлади. Подшоҳ чўчиб уйғонди, ғазаб отига миниб, шайхни тутиб келтиришни амр қилди.

Шайх ҳозир бўлди. Подшоҳга отасининг саломини етказди. Тўғлуқ Темурхон уни эсдан чиқармаган эди. У шаҳодат келтириб, Исломга кирди. Сўнгра Аллоҳ таолонинг динини ўз қавми ичидаги тарқатди. Чифатой авлодлари нуфузи остида Ислом бирпасда барча диёрларга тарқалди».

Шундай қилиб, дунё тарихида биринчи марта ғолиб ҳалқ ўзи мағлуб этган ҳалқнинг динига кирди.

Тасаввуфнинг бунга ўхшаш хизматлари жуда ҳам кўп. Ҳозирда ҳам Ислом ва унинг руҳий тарбия қисми бўлган тасаввуф улкан хизматлар қилиши турган гап. Фақат биз ўзимиз бу нарсани тўғри йўлга қўйишимиз лозим.

«Тасаввуф ҳақида тасаввур» китобидан